

CANT SEGON

FLORDENEU

FLORDENEU

Com ressona un buyrach ple de sagetes
del ballester en la robusta espatlla,
al peu del niu de sos amors dolcíssim
quant ronca la maror de la batalla;
aixís avuy vora la Tet ressona
ple 'l castell d' Arriá d' estochs y llances,
y encara pujan, fent remor de ferro,
cavallers y peons per ses escales:
se 'n umplen cambres, corredors y portxes,
mentre 'ls corcers renillan en la claustra.
En son palau de Cornellá está Guifre
y ací Gentil vigila d' avançada
si cap ombra atravessa les boscuries,
si s' encen en lo bosch cap alimara.

Tot dorm dintre 'l castell, sinó ses tropes;
tot dorm vora 'l torrent, sinó ses aygues,
que ab los raigs de la lluna joguinejan
trencadiços espills de l' estelada.

Tot dorm: los ossos dins la negra cova,
los ayres del cap-vespre entre les branques,
en sa pleta l' anyell y entre les fulles
los aucells ab lo cap dessota l' ala,
en coixí de celistia les estrelles,
les congestes de neu en la montanya
de Canigó, com lo somris puríssim
del formidable rey de l' encontrada,
á qui 'l Pirene fa de trono esplèndit,
y l' hemisferi de florida tiara.

Sembla la serra un gegantí magnoli
quant s' esbadellan ses poncelles blanques:
veyentles lo donzell tan argentines,
sos ulls ardents de fit á fit hi clava;
son escuder atlètich se 'n adona,
del Canigó nascut en una aubaga:

—Lo que mirau,—li diu,—no son congestes,
son los mantells d' armini de les fades
que dançan á la llum de la celistia
dels estanys de Cadí vora les aygues;
si 'l més bonich y perlejat tinguessu,
vos valdria, Gentil, més que l' espasa,
més que dels llibres tots la sabiesa,

més que l' or y l' argent dintre de l' arca;
si us plagués navegar, veles tindriau;
si volguesseu volar, tindriau ales.

Mes es castell ahont qui hi va no 'n torna;
sols un de cent que hi pujan ne devalla.—
Ell no ha oblidat á sa Griselda, estrella
que 'l matí de sa vida il·luminava.

¿Quí sab si eix talisman la lligaria
ab qui, implacable, de son cel l' arranca?
Mes ¿còm, en la vigilia de la lluyta,
còm deixarà l' exèrcit que comanda?

¿còm deixarà 'l patró la nau que mena,
lo lleó del desert sa cadellada?

Torna mirar los llensos que blanquejan,
com al cim de un brandó trèmola flama.

¿Quí sab si 'ls ha de veure un altre día?
pensa; ¿quí sab si es dó d' alguna fada,
que si agra hit y ara mateix no accepta,
com l' or á má més diligenta vaja?

¡Pobre Gentil! dintre son cor de jove
lluytan de mort l' estimació y la patria,
y quant l' amor tirá dins un cor tendre
lluyta, no es sempre lo dever qui guanya.

Al caure ja en lo llaç de flors que 'l tempta:

—¿Trigaré á serhi?—febrosench demana.

—Galopant,—li respon,—á tota brida,
podeu tornar ací primer que l' alba.—

Diu, y en lo temps que emplea una coloma
 als colomins en peixer la becada,
 se 'l veu volar entre garrichs y arbossos,
 voladora sageta que 's despara.
 Del castell d' Arriá baixa á la riba,
 atravessa la Tet d' una gambada
 y com esbarts de blanchs tudons que volan
 veu de Sirach y Taurinyá les cases.
 Á esquerra deixa 'l Roch Payler, que lligan
 les bruixes ab un pont d' un fil d' aranya,
 los dissaptes al vespre, perque pugan
 passar del riu Llitera á l' altra banda;
 les que van al sabbat ab traydoria,
 en mitj del pont relliscan y s' esbarran.

Per l' arrelam del Canigó se 'n puja
 lo corcer ardorós ab peus de dayna,
 de ses arrels cap á son tronch amplíssim,
 que té fontanes y torrents per saba.
 Quant troba un cingle altívol, lo voreja;
 quant troba un córrech famolench, lo salta;
 quant en son vol un lladoner l' atura,
 en dos lo mitj-parteix d' un colp d' espasa.
 Més lo bosch s' espesseix, lo roure 's lliga
 als pins que llurs piràmides aixamplan,
 y entre ells s' alça l' abet, com l' arbre mestre

entremitj del trinquet y la messana.
 De tant en tant del cim de l' aspra serra
 se veu fins al pregon una escombrada,
 com de l' alzina en la negrosa escorça
 se veu del llamp corsecador la ratlla.
 La neu la obrí en hivern; quant s' arrombolla
 pe'l torb de les altures apilada,
 un borralló de gebre, que fa moure
 la grua tot volant ab un colp d' ala,
 s' aumenta rodolant de cingle en cingle,
 com sometent al toch de la campana,
 y 'l borralló de neu ja es ona immensa
 que empeny y colca més superba onada;
 los pins arreu arreu, los faigs y roures,
 com los guerrers en orde de batalla,
 de cent en cent rodolan al abisme
 ab nius y salvatgines que breçavan,
 ab los ramats que troban en la vía,
 pastors y pastorims, conreus y cases;
 y 'ls llenyatayres que de lluny ho veuhen,
 creuhen que al pla s' ajoca la montanya.

Per un d' aqueixos solchs oberts sens rella
 Gentil son paltro escumejant aplanat;
 quant no pot més, per adreçarse 'l cingle,
 lo deixa al escuder que l' acompanya,

y per camí d' isarts lliure se 'n puja
y per los grenys com rapinyell s' arrapa,
vers hont blanquejan los mantells estesos,
tofes de neu sens trepitjar encara.
Un n' ovira al bell mitj brufat de perles,
lliri enjoyat per gotes de rosada;
quant ell va á pèndrel, com de terra eixida,
per l' altre bech l' estira hermosa dama:
—¿Què 't feu,—dihentli,—ma gentil senyora,
que aixís li robes son mantell de randa?
—¿Què es, donchs?—li pregunta ell.—Vínala á veure,
ja que has volgut, traydor, agraviarla;
la flor de l' hermosura que somías
veurás en quín jardí floreix y grana.—

En un pradell, al cim de la carena,
Gentil veu la regina coronada,
coronada de vèrgens que la voltan,
teixint y desteixint mítica dança
ab sos braços y peus, blanchs com la escuma
que juga ab les petxines de la platja.
De Flordeneu la cabellera rossa
rossola en cabdells d' or per ses espatlles,
com raigs de sol que en lo boyrós desembre
la gebre pura dels restobles daura.
Com la lluna creixent en nit ombrívola,

riu y clareja sa serena cara
y son sos ulls dues rihents estrelles
que 'l Canigó robá á la volta blava.

Se la mira Gentil, y de Griselda
en ella veu la fesomia hermosa,
es lo seu aquell front, seus aquells llabis
que servirían al amor de copa;
però sa galanesa es de regina
y ell á Griselda conegué pastora.
Temerós y pensívol acostantshi,
sent florir en ses galtes la vergonya:
—Perdonaume,—li diu,—real princesa,
del gran pitxer d' esta montanya rosa:
no fos una poncella que us retira,
vos de mon cor seríau robadora.
—Gentil, ingrati Gentil, ¿ja no 'm coneixes?
jo so, jo so eixa flor de ta memoria;
ton cor era lo gert que jo cercava
quant véresme, allí baix, gerdera hermosa,
ab ma falda vessanta de maduixes,
de jeçamins endormiscada á l' ombra.
Astre del cel, tan sols per l' amor teva
deixí l' atzur de l' estelada volta;
fada, per tu me retallí les ales;
per tu 'm lleví, regina, la corona,

y de mes mans deixí esmunyir lo ceptre
sols per posarte á tu cadenes dolces,
dolces cadenes per l' amor forjades,
manilles d' argent fi, grillons de roses.
Si vols volar pe'l cel, tindrás mos somnis;
si pe'l fil de les serres, ma carroça.
En Canigó tu ets presoner desde ara;
mes Canigó l' Olimp es de les gojes. —
Gentil, lligat per invisibles llaços,
va seguint la Encantada, que, traydora,
estrafá la figura de Griselda,
son caminar suau y sa veu dolça,
son mitj-riure de verge que somía,
son ayre de palmera que 's gronxola,
sos rinxos de cabell esbulladiços,
son llabi coralí y galtes de rosa:
sobirana que deixa son imperi
y esclava 's fa de qui l' amor li roba.

Al arribar al cayre de la serra,
de Guifre y sos guerrers ell se recorda.
Gira ab recança la mirada enrera;
lo Rosselló á sos ulls qué bell se mostra
voltat d' una filera d' alimares
que d' una á una en cada cim se posan!
En cada cap de puig dels que rodejan

la plana de Ruscino, hi há una torra,
una torra gentil que al cel arriba
per abastar l' estrella ab que s' enjoya.
De Batera al bell cap ja vermelleja,
com un clavell als polsos d' una hermosa
que per fer la sardana s'arreglera
á desigual fantástica rodona.
Massana y Madeloch ja al front la duhen
com les de Cos, les de Cabrens y Goa;
y Opol, Monner y Tautau y Salces
son quatre cirials de flama roja.
Jamay, jamay cap afigida reyna
se mostrá á un fill ab més brillant corona,
tot dihentli plorosa y á ses plantes:
¡No m' entregues, fill meu, á la gent mora!
Gentil, á una fiblada d' amor patri,
del enganyívol somni se deixonda,
d' Oliva, del Pelós y Tallaferro
sentint batre en son cor la sanch heroyca;
y recula á la forta esperonada,
sens mirar la sirena temptadora:
mes en sos llaços ja está pres per sempre,
com dins la teranyina dèbil mosca,
y al volèrsen eixir, per totes bandes
¡forta cadena! hermosos braços troba,
y sent d' amor paraules que l' encisan,
y veu uns ulls d' ullada blava y fonda,

mar hont naufragará de sa Griselda,
de son pahís y pares la memoria.

A un signe de la Fada, ses donzelles
ab flochs lo lligan, cintes y garlandes:
—Senyora, — ell va dihent, — deixaume lliure;
doscents arquers m' esperan en la plana;
si á la lluyta no 'ls meno ans que 'l sol isca,
tots doscents me dirán traydó' á la patria.
—Es lluyta més suau la que t' espera,
es lluyta del amor hont l' amor guanya;
si es la cadena que 't posí trenquívola,
de ferro 'n tinch, d' argent y d' or encara. —
Ell se sent pres com un aucell que, lliure
volant, se troba en unes urpes d' áliga.
Al seu alè, aquella ánima serena
s' enllora com mirall en jorns de glaça,
y del present la mágica cortina
son nom, sa gloria y son honor li amaga,
y al costat de sa aymía encisadora,
com un clavell vora una rosa blanca,
dins un rotllo de nines falagueres,
á la planella del Cadí devalla.
Aquella plana, avuy deserta y nua,
llavors era una conca d' esmeragda,
la vestían ombrívols pinedes,

angèlica y jonquilles² la brodavan,
mirantse en un estany que mitj-umpla
del Canigó la monstruosa taça.
Los Estanyols que encara avuy l' argentan
d' aquella mar petita son petjades,
son los bocins d' aquell espill hont tota
la nau del firmament s' enmirallava.
Lo Canigó dona la má á Batera,
Tretzevents á Batera y Comalada,
y entre ells, oberta al ull del cel blavíssim,
son verge sí desclou aqueixa plana;
paner de flors que eixos gegants sostenen,
los uns al braç, los altres á l' espatlla;
placent jardí que llur suhor fecunda
regalant de sos fronts á grans cascades,
que de taçó en taçó se precipitan
com per grahons de cristallina escala,
fins al major de tots, que en la planicie
á alabastrí palau fa de capçana.
Semblan ses torres de cristall de roca
fermes columnes de la volta blava,
ses llums misterioses confonentse
ab les eternes llums de l' estelada,
y, sostinguts per cent pilars de pòrfir,
sos portxes son lo mirador de l' alba.

Lo Canigó es una magnolia immensa
 que en un rebrot del Pirineu se bada;
 per abelles té fades que la voltan,
 per papallons los cisnes y les àligues.
 Forman son càlzer escarides serres
 que plateja l' hivern y l' estiu daura,
 grandíós beyre hont beu olors l' estrella,
 los ayres rellentor, los núvols aygua.
 Les boscuries de pins son sos barbiços,
 los Estanyols ses gotes de rosada,
 y es son pistil aqueix palau aurífich,
 somni d' aloja que del cel devalla.

Davant s' esten una illa sempre verda,
 ramell de flors dins un pitxer de plata,
 oasis bell que 'l beduhí somía
 vogant pe'l mar d' arena del Sahara.
 Bedolls llustrosos, faigs y abets l' ombrejan,
 la encatifan serfull y genciana,
 y les roses alpines entre líquens
 la vermellor ensenyan de ses galtes.
 Com pont de flors, uneix la terra á l' illa
 una verdosa y rústica palanca
 que atravessa pe'l mitj l' estany blavíssim,
 com lo cel estrellat la vía láctea.

Allí en un trono vert, que 'ls ulls no veuen
 si es fet de boix-florit: ò d' esmeragda,
 los dos s' asseuhen, en l' encís que 'ls lliga,
 ella á mirar lo cel, Gentil sa cara.
 Olor de romaní dels boscos puja,
 dels cims olor de regalecia baixa,
 gemechs de lires entre 'ls arbres s' ouhen,
 y en lo palau lo sospirar d' una arpa,
 dintre l' estany canturies de sirena,
 y murmuri de ninfes en la platja,
 parrupar los tudons en la boscuria,
 la gelera dringar en la montanya,
 y en les coves de marbre, allí á la vora,
 los degotiços ploradors de l' aygua
 com enfilall de llevantines perles
 que dins aygueres de cristall s' esgrana,
 y en lo cel blau eternes melodies
 de l' estrella que naix ò que s' apaga,
 d' astres y sols y llunes que hi rossolan,
 barrejant ses clarors en mòvil dança,
 sos ròssechs, cabelleres y coronas
 y 'l suau aleteig de sa volada.

Y, sens trencar lo jove la cadena
 que empresona al soldat lluny de sa patria,
 com un ull virginal que s' esparpella,

en sa finestra d' or apunta l' alba,
sembrant, com jardinera del Altíssim,
per terra y cel les roses de sa falda.

